rohkemal määral levinud end. Karlova eeslinna (1. raioon), kus elamus keskmiselt ka kõige rohkem kortereid.

Elanikkude vanuselist ja sugulist koosseisu 1921. a. juulikuust kuni 1922. a. juulini näitab asjalik tabel[1]), mis esitatud 620. leheküljel.

Silmatorkavalt selgesti näitab tabel alla 14-aastaste seas poeglaste ülekaalu, kuna 14- —21-aastaste seas, veel tunduvamalt aga 21- —60-aastaste ja vanemate seas, ülekaal täiesti naistele siirdub.

Ühtlasi selgub samast tabelist rahvastiku üldarvu liikumine aasta kestes, mida kujukalt esildab rahva-arvu aastase liikumise kõver (207. joon.). Ta näitab kahte maksimumi — üks märtsi-aprilli ja teine oktoobri-novembri maksimum — ning kahte miinimumi — üks juuli-augusti, teine detsembri-jaanuari miinimum —, kusjuures maksimumi ja miinimumi vahe ulatub 5000: ni. Seda ülihuvitavat elanikkude arvu võnkumist seletab parimalt küll Tartu koolilinnalisus. Langevad ju miinimumid ühte koolide — tähtsaimana on siin arvestatav ülikool — vaheajaga, maksimumid õppetöö ning eksamite hoo-aegadega. Jõulu- ja näärikuu miinimum on aga tegelikult kahtlemata suurem kui seda näitab kõver resp. aadresbüroo andmed, — ei kirjuta ju paljud, kes koolitöö vaheajal linnast lahkuvad, end vastavas asutuses maha. Sellega on seletatav ka 1922. a. detsembri lõpul, s. o. jõulu-vaheajal sooritatud üldrahvalugemisel hangitud elanikkude-arv, mis esindab tegelikult talvise miinimumi tõelikku suurust.

Keskmiselt elas Tartus 1921./22. aastal 52 850 inimest aasta läbi. Elanikkude rahvuslist koosseisu näitab 592. leheküig.

Rahvastiku koosseis näitab naiselanikkude pea 7000: list arvulist üleolu, missugune asjaolu kordub ka üksikutel — protsentuaalselt rohkem esitatud rahvustel, peale juutide.

Asula. Põhikuju. Juba enne täpsama ajaloo algust on maa-ala praeguse Tartu kohal olnud osaldi asustatud. Linna põhikujule ega põhiplaanile pole aga mõõduandvaks saanud ei vanade eestlaste maalinn-kindlus ega Jaroslavi asutatud Jurjev. Peale aseme valiku ei ole nad praegusele linn-asulale midagi ann ud.

Kuna hansa-aegne Tartu oli tüübilinę keskaegne suletud iseloomuga ja sõõrja põhikujuga kindlustatud linn, esindab ta tänapäeval liigestatud piirjoonega ava-asulat, millel täielikult puudub kindlustuse iseloom. Seame nende mõlemate vormide iseloomustuseks kõrvuti keskaegse ja praeguse asula pindala, piirjoone ning sõõr-piirjoone ja suhtame viimaseid, siis selgub parimalt, mil määral erineb tänapäevane põhikuju tollest minevikuvormist:

---

1) Koostatud linna aadressbüroo andmeil.